

Veselin Mićanović
Filozofski fakultet
Nikšić

METODIČKA PRAKSA VASPITAČA U BOLONJSKOM SISTEMU STUDIRANJA

METHODOLOGICAL PRACTICES OF TEACHERS
IN THE BOLOGNA SYSTEM OF STUDY

ABSTRACT: This paper discusses about methodological training of future teachers in preschool education (kindergarten teachers). The curriculum for preschool was analyzed and found how much attention they devoted to education and methodological practices of future teachers.

Bologna system of study has introduced certain changes in the work with the students, but also provide functional connections between their theoretical and practical knowledge, skills and abilities. Strategy methodical training of teachers in the Bologna system of study requires consideration of reform moves in the latest educational system, preschool and school age children and their incorporation in the methodical organization of work with children aged up to seven years according to the latest requirements and standards of learning.

Key words: methodological practice, Bologna system, tutor, child, student, strategy.

APSTRAKT: U radu je akcenat stavljen na metodičko osposobljavanje budućih nastavnika u predškolskom vaspitanju (vaspitača). Analiziran je Nastavni plan za predškolsko vaspitanje i utvrđeno koliko je pažnje u njemu posvećeno metodičkom obrazovanju i metodičkoj praksi budućih vaspitača.

Bolonjski sistem studiranja je unio određene novine u radu sa studentima, ali je istovremeno i omogućio funkcionalnije povezivanje njihovih teorijskih i praktičnih znanja, vještina i sposobnosti. Strategija metodičkog osposobljavanja vaspitača u Bolonjskom sistemu studiranja nalaže uvažavanje najnovijih reformskih poteza u vaspitno-obrazovnom sistemu predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta i njihovu inkorporaciju u metodičku organizaciju rada s djecom uzrasta do sedam godina starosti po najsavremenijim zahtjevima i standardima učenja.

Ključne riječi: metodička praksa, Bolonjski sistem studiranja, vaspitač, dijete, student, strategija.

Uvod

Vaspitač je prva osoba koje se sreća u planiranom i organizovanom radu s djecom. On je neposredni nosilac, organizator i realizator vaspitno-obrazovnog rada s djecom, zato akcenat u kvalitetu njegove edukacije treba staviti kako na teorijska znanja tako i na njihovu primjenljivost – metodiku kroz primjenu odgovarajućih metoda i organizaciju nastavnog procesa koji afirmiše subjekatsku ulogu djeteta. Metodičkoj osposobljenosti na vrlo temeljit način doprinosi i didaktika koja kod vaspitača daje neophodna organizaciona uputstva, ali i teorijske postavke praktične organizacije nastave.

Cilj metodičke prakse je da studente pripremi i obuči za potpuno kvalitetan samostalan rad u živom nastavnom procesu. Ta obuka se tiče svih vaspitno-obrazovnih područja s podjednakim akcentom na njihovu važnost. Kroz korelaciju u neposrednoj praksi različitih vaspitno-obrazovnih područja stvara se jedan interdisciplinarni pristup organizaciji i realizaciji nastavnog procesa. U neposrednom kontaktu sa djecom, studenti treba da ovladaju neophodnim vještinama, da steknu određene kvalifikacije koje podrazumijevaju sposobnosti za profesionalno obavljanje nastavničke djelatnosti u oblasti vaspitno-obrazovnog rada sa djecom predškolskog uzrasta. Oni treba organizujući aktivnosti da za sebe planiraju ulogu nenametljivog partnera (Matić, 1990: 168).

Svrha Studijskog programa za predškolsko vaspitanje sastoji se u obrazovanju studenata za profesionalno obavljanje izuzetno važnog i osjetljivog poziva, vaspitanja djece predškolskog uzrasta i njihovog pripremanja za školu i osposobljavanja za timski rad s učiteljem u prvom razredu osnovne škole. Ovaj studijski program svojim planom i programom, stručnim kadrom, savremenim nastavnim metodama i odgovarajućim sredstvima osposobljava studente za uspješno samostalno obavljanje praktične djelatnosti vaspitača na predškolskom i u prvom razredu reformisane osnovne škole.

Koncepcija metodičke prakse vaspitača

Studenti na Studijskom programu za predškolsko vaspitanje slušaju i polažu predmete, predviđene studijskim planom i programom, koji su neposredno povezani sa budućom strukom. Oni prije svega stiču znanja iz pedagoške teorije i prakse neophodna za njihovu buduću djelatnost. Poseban značaj u njihovoj metodičkoj obuci imaju pedagoška praksa iz srodnih pedagoških disciplina i metodička praksa u okviru različitih metodičkih disciplina. Na taj način studenti od prve godine studija dolaze u kontakt sa budućim pozivom, prvo hospitujući u vaspitno-obrazovnom procesu, a zatim u završnim godinama studija neposredno učestvujući u tom procesu sa djecom od jaslenog do prvog razreda osnovne škole.

U okviru hospitovanja, tj. pedagoške prakse posebna pažnja se poklanja upoznavanju studenata, iz srodnih pedagoško-didaktičkih disciplina, sa planiranjem, programiranjem, evaluacijom vaspitno-obrazovnog rada, vođenjem pedagoške dokumentacije, radom stručnih tijela, saradnjom sa roditeljima i sl. U okviru metodičke prakse studenti se osposobljavaju da, kroz neposredno izvođenje vaspitno-obrazovnih zadataka iz različitih vaspitno-obrazovnih područja – metodika, samostalno planiraju, organizuju i realizuju aktivnosti u nastavnom procesu, a sve u cilju realizacije planiranog cilja. Oni kroz realizaciju zadataka u planiranim aktivnostima shvataju da se ti zadaci mogu realizovati na različite načine, ali da su metode rada uslovljene prirodom zadataka, jer „zbog složenosti nastavnog procesa, nije moguće unapred predvideti sve aktivnosti i operacije neophodne da se ostvari postavljeni cilj“ (Vilotijević, 2000: 272). Kroz metodičku praksu studenti u neposrednom kontaktu s djecom stiču određene kompe-

tencije nastavnika neophodne za uspješno obavljanje svog budućeg poziva. Te kompetencije postaju njihov identitet u pedagoškom radu.

Studijski program za predškolsko vaspitanje je po Bolonjskom sistemu studiranja koncipiran po modelu 3+1. Osnovne studije traju tri godine ili šest semestara i u kreditima nose ukupno 180 ECTS-a, a specijalističke studije traju jednu godinu ili dva semestra sa ukupno 60 ECTS. U okviru osnovnih studija studenti stiču neophodna teorijska znanja i praktična iskustva tako da po završetku osnovnih studija mogu da rade u struci kao vaspitači na predškolskom uzrastu ili u prvom razredu osnovne škole kao partneri u radu s učiteljima. U toku prve dvije godine studija studenti stiču neophodno obrazovanje iz srodnih pedagoško-psiholoških disciplina i uže stručnih vaspitno-obrazovnih područja. U trećoj studijskoj godini u dva semestra planirana je metodička praksa u okviru koje se studenti osposobljavaju za praktično izvođenje vaspitno-obrazovnih aktivnosti, predviđenih iz različitih oblasti razvoja, tačnije iz različitih oblasti metodika navedenih u Nastavnom planu studijskog programa.

Metodička praksa vaspitača je, u cjelini posmatrano, u skladu sa osnovnim načelima Bolonjske deklaracije i prati savremene evropske trendove rada s djecom predškolskog uzrasta. Kroz ovu praksu studenti se osposobljavaju da kreiraju i implementiraju različite strategije rada s djecom predškolskog uzrasta. Na taj način se želi ukazati studentima da u svom budućem radu treba da primjenjuju različite stilove vaspitanja i učenja kako bi izašli u susret temperamentu i osobenostima svakog djeteta. Vizija metodičke prakse kroz koju studenti prolaze tokom studija iz različitih nastavnih područja je da uz stalno inoviranje načina ophođenja s djecom, organizacije rada u grupi, primjene savremenih metoda i tehnika rada u procesu edukacije osposobi buduće vaspitače, koji će raditi najvećim dijelom u institucijama predškolskog karaktera i dijelom osnovnoškolskim institucijama, samostalno da obavljaju svoju djelatnost na što je moguće kvalitetniji način i da razviju potrebu permanentnog usavršavanja u svom pozivu kako bi primjenjivali najaktuelnije modele partnerskog rada i smislenog učenja u grupi.

U skladu sa ciljem vaspitačkog poziva, metodička praksa obezbjeđuje sticanje kompetencija neophodnih da studenti, budući mladi vaspitači, kvalitetno obavljaju svoj posao bez obzira na kalendarsku, socijalnu, emocionalnu, psihofizičku, kognitivnu i sl. strukturu djece u svim predviđenim programima i oblicima rada koji postoje u planu djelatnosti u predškolskim ustanovama. Zato kroz metodičku praksu budući vaspitač se praktično osposobljava da uspješno izvršava osnovne zadatke u okviru svog poziva, a to su:

- Da stvara i njeguje afektivnu klimu u grupi koja djeci obezbjeđuje osjećaj sigurnosti i pravilan razvoj njihove ličnosti.
- Da implementira aktivnosti saradničkog učenja kako bi se djeci omogućilo bolje razumijevanje.
- Da stvara povoljne uslove i situacije za optimalan psihofizički, socioemocionalni i kognitivni razvoj.
- Da podstiče razvoj komunikacije i stvaralaštva kod djece.

- Da uključuje djecu s posebnim potrebama u redovne aktivnosti u grupi.
- Da stvara situacije za bogaćenje socijalnog iskustva djeteta.
- Da stvara i njeguje kulturni kontekst u kome dijete boravi.
- Da podstiče i unapređuje razvoj govora.
- Da osmišljava i podstiče razvoj dramskog, likovnog, muzičkog i plesnog stvaralaštva.
- Da pomaže djetetu u razvijanju početnih matematičkih pojmova.
- Da pomaže djetetu u razumijevanju i sticanju osnovnih pojmova o živom i neživom svijetu.
- Da saraduje s porodicom pomažući joj u realizaciji njene vaspitne uloge.
- Da pomaže djetetu u razumijevanju školske i društvene sredine.
- Da sopstvenim primjerom i modelom ponašanja promovise i podstiče vrijednosti i načine ponašanja koji proističu iz ljudskih prava.
- Da podstiče i razvija multietničnost i demokratičnost u grupi.
- Da priprema dijete za uključivanje u osnovnoškolsku nastavu.

Uloga metodičke prakse u osposobljavanju studenata za rad s djecom predškolskog i najmlađeg osnovnoškolskog uzrasta je višeznačna i čini jedan iskorak usmjeren na sticanje neophodnih stručnih i metodičkih kompetencija aktuelnih u savremenim uslovima edukacije. Neposredan rad studenata u „živom“ vaspitno-obrazovnom procesu logično proističe poslije obrazovanja stečenog iz teorijske grupe predmeta i predstavlja pripremu budućih vaspitača za nastavnički poziv. Budući da se metodička praksa odvija istovremeno iz različitih vaspitno-obrazovnih (predmetnih) područja, to je moguće zadovoljiti potrebu interdisciplinarnog povezivanja u praksi. „Interdisciplinarnost metodike temelji se na činjenici da su pitanja kojim se ona bavi istovremeno predmet izučavanja i drugih korespondirajućih nauka“ (Smiljković i Milinković, 2008: 14).

Praćenje kvaliteta izvođenja metodičke prakse na predškolskom i osnovnoškolskom (prvi razred) nivou predstavlja neophodan uslov za održivost njenog kvaliteta koji se manifestuje kroz sve bolje i vrednije rezultate na polju pripreme vaspitača za rad u nastavi. Usklađenost programskih sadržaja različitih metodika na Studijskom programu za predškolsko vaspitanje sa svim reformskim tokovima u oblasti rada s djecom predškolskog uzrasta trebalo bi da bude jedan od odlučujućih faktora unapređenja kvaliteta. Uvažavanje svih pomenutih promjena u vaspitno-obrazovnom sistemu i primjena savremenih didaktičko-metodičkih modela rada u nastavi imaju značajne reperkusije na kvalitetnije održavanje univerzitetske metodičke prakse.

Povezanost predškolskog vaspitanja sa univerzitetskim obrazovanjem vaspitača

Činjenica je da, za razliku od predškolskog vaspitanja, visoko ili univerzitetsko obrazovanje nastavnika (vaspitača) funkcioniše po znatno drugačijim – autonomnim pravilima. Ali bez obzira na prisutnu autonomiju univerziteta, odnosno fakulteta, kod formiranja studijskih programa mora postojati adekvatna

konsultacija na relaciji inoviranja nastavnih planova i programa, na usaglašavanju istih sa srodnim studijskim programima u okruženju i na inkorporaciji realnih potreba na polju nastave u vaspitno-obrazovnom sistemu.

Preduslov za uspješno obrazovanje budućih vaspitača je svakako dobra motivacija koja se može postići na više načina. Jedan od načina je zanimljivost sadržaja koji se nude studentima, zatim sama kreativnost koja se podstiče kao inteligencija jedna je od visoko kotiranih studentskih potreba i naravno obimnost i primjerenost sadržaja realnim potrebama i mogućnostima studenata. Upravo metodička praksa podstiče motivaciju studenata, kroz nju oni razvijaju posebne kreativne sposobnosti i shvataju teoriju poznatog ruskog psihologa, Lava Vigotskog, da kreativnost nije dar izabranih, već da taj dar imaju svi ljudi ali da ona zavisi od bogatstva i raznovrsnosti prethodnog individualnog iskustva (Vigotski, 2005).

Po pitanju reformi, koja je u velikoj mjeri zahvatila naš cjelokupan vaspitno-obrazovni sistem, možemo sa sigurnošću istaći da visoko obrazovanje prednjači u odnosu na ostale nivoe zahvaljujući prihvatanju Bolonjske deklaracije. Uvođenjem kontinuranog praćenja rada studenata i ECTS kreditni sistem su najveće novine koje je reforma donijela, a time i obezbijedila veću motivisanost studenata. Unapređivanje univerzitetske nastave, ključni je faktor poboljšanja kvaliteta obrazovanja nastavnika i njihove spremnosti za buduće zanimanje na polju vaspitno-obrazovnog rada.

Zahtjevi, potrebe i očekivanja reformisanog vaspitno-obrazovnog procesa na predškolskom i mladim razredima osnovnoškolskog uzrasta skrenuli su pažnju metodičarima koji su u inovirane metodičke programe unijeli dosta novina upravo vezano za savremene tokove u nastavi. Budući da su uslovi rada i potrebe djece i njihovih roditelja sve specifičniji to vaspitači moraju biti spremni da odgovore na sve izazove savremenog društva. Kontinuirano praćenje savremenih tokova u radu s djecom ovog uzrasta i njihova implementacija u metodičkoj praksi u obrazovanju vaspitača postali su realna potreba. Kroz metodičko obrazovanje studenti u okviru praktične obuke stiču neophodne profesionalne kompetencije.

Da bi bolje uočili proces povezanosti predškolskog vaspitanja sa univerzitetskim obrazovanjem vaspitača, neophodno je da se pomenu neke opšte i bitne karakteristike organizacije metodičke obuke studenata. Nastava kao cjelovit ali kompleksan proces podrazumijeva iskustvo njenog organizatora i realizatora – nastavnika. Zato samostalnom studentskom radu u nastavi prethodi pripremna faza koja obuhvata hospitaciju studenata iskusnim vaspitačima u praksi. Poslije odrađene hospitacije slijedi simulacija nastavnog procesa sa kolegama, pa tek kada predmetni nastavnik – metodičar uvidi spremnost studenta za neposredan kontakt s djecom slijedi njegova priprema za metodičku praksu, tj. samostalno držanje nastave. Da bi student održao praktično predavanje mora biti dobro pripremljen, zato slijedi detaljna analiza pripreme za planiranu aktivnost. Sasvim je izvjesno da svi studenti neće održati jednako uspješno praktičnu aktivnost, tj. da se praktična nastava ne može odvijati na isti način jer je to „živ“ proces pa će i rezultati praktičnih aktivnosti biti različiti.

Zalaganjem za poštovanje standarda nastave studenti se podstiču tokom izvođenja praktične nastave na:

- pojačanu inicijativnost u radu,
- dodatno razvijanje vrijednosti praktičnih aktivnosti,
- na kooperativni rad,
- na kolektivnu i individualnu odgovornost,
- na kritičnost i samokritičnost i sl.

Uvođenjem studenata u živi proces nastave stvara se jača veza Studijskog programa sa predškolskim i osnovnoškolskim institucijama. Zajednički cilj je metodička obuka studenata. Metodička praksa je određeni model učenja koji se ne može u potpunosti realizovati bez postignute saradnje fakulteta sa pomenutim institucijama. Aktivnosti u metodičkoj praksi su u potpunosti uslovljene individualnim potrebama i sposobnostima djece. Rezultat procesa izvođenja metodičke prakse je razvoj znanja, vještina, navika i sposobnosti organizacije nastave, planiranja aktivnosti i rada u grupi. Riječ je o stručnom i pedagoškom osposobljavanju budućih vaspitača.

Veza vaspitača praktičara sa fakultetom koji se bavi obrazovanjem njihovih budućih kolega se nastavlja i kroz buduće stručno usavršavanje. Kao što je poznato da se proces metodičkog osposobljavanja studenata za rad u praksi ne završava sa dobijanjem obrazovnih zvanja, već se nastavlja kroz buduće njihovo stručno usavršavanje na specijalističkim, master studijima, seminarima, konsultantskim sastancima i sl. Metodička praksa je upravo okosnica uspostavljanja i učvršćivanja tih veza. Kroz metodičku praksu studenata i komentori (vaspitači praktičari) kod kojih se izvodi ta praksa usavršavaju vaspitne metode i tehnike rada s djecom i dodatno se edukuju kao metodičari praktičari.

Metodičko osposobljavanje studenata, budućih vaspitača, je primarni zadatak unapređenja i osavremenjivanja vaspitno-obrazovnog, odnosno nastavno-naučnog procesa, pa donekle i reformisanja vrtića, škole i fakulteta. Rad u nastavi zahtijeva kontinuirano usavršavanje, zato se studenti prosto navikavaju da kontinuirano uče i prate inovacije u vaspitno-obrazovnoj sferi.

Unapređenje i inoviranje metodičke prakse u Bolonjskom sistemu studiranja dobija obilježje permanentne, planske, organizovane i kontinuirane djelatnosti. Budući da reformski proces u vrtiću, školi i na univerzitetu teži ka kvalitetnoj, inoviranoj, efikasnoj i metodički popularizovanoj nastavi, onda je jasno zašto mora postojati čvrsta povezanost vrtića i škola sa fakultetima koji obrazuju kadar za rad u njima.

Zastupljenost metodičkih disciplina u Nastavnom planu Studijskog programa za predškolsko vaspitanje

Savremeni zahtjevi organizacije i realizacije nastavnog procesa nijesu nimalo jednostavni. Nastavnik – vaspitač mora biti dobro pripremljen i stručno i metodički osposobljen da bi bio uspješan u tom procesu. Zato se budući metodičar osposobljava da postavlja pitanja šta, kako i zašto, ali i traži odgovore koji se odnose na sadržaje nastavnog rada, načine i puteve ostvarivanja postavljenih

ciljeva i zadataka i uspostavljanje uzročno-posljedičnih veza (Laketa i Vasilijević, 2006: 141). Od vaspitača se zahtijeva da radi osmišljenije, organizovanije, racionalnije, da postigne više, da bude inovator, istraživač, programer, organizator, kreator, vizionar, savjetodavac, konsultator, pedagoški dijagnostičar, terapeut, vaspitač i metodičar. Neke od ovih sposobnosti vaspitači razvijaju tokom pedagoško-psiholoških i uže stručnih predmeta, a neke tokom hospitacije i metodičke prakse.

Budući da je nastavnike neophodno osposobiti za sticanje i inoviranje znanja u oblasti pedagogije, psihologije i didaktike, za osavremenjivanje metodike, a sve u cilju unapređenja vaspitno-obrazovnog procesa i efikasnijeg metodičkog rada (Milijević, 2005: 336–337), to Studijski program za predškolsko vaspitanje, u svom nastavnom planu i programu prilagođenom, po svim kriterijumima, Bolonjskom sistemu studiranja, nudi bogatu teorijsku i praktičnu obuku studenata za svoje buduće zanimanje vaspitača. Plan i program ovog Studijskog programa je usklađen sa srodnim studijskim programima zemalja iz okruženja i svojom metodičkom praksom osposobljava studente za praćenje i primjenu najsavremenijih dostignuća u struci.

Metodičke discipline koje pokrivaju različita vaspitno-obrazovna područja kod vaspitača zagovaraju pluralizam oblika učenja, diferencijaciju zahtjeva i sadržaja, organizaciju nastave po mjeri djeteta, uvažavanje individualne raznovrsnosti i prava na različitost. Metodičkom praksom kroz različite metodike studenti se osposobljavaju za inovativnije, ekonomičnije i metodički efikasnije načine rada. U nastavnom pozivu vaspitača nema mjesta rutini, šablonizmu i klišeima, zato metodičkom praksom kroz zajednički cilj različitih metodičkih disciplina želi se kod studenta razviti osjećaj da je metodika efikasna samo kao stvaralački čin koji ima obilježje kontinuirane, planske, organizovane i inovativne djelatnosti.

Metodičko obrazovanje studenata usmjereno je u pravcu praktičnog pripremanja budućih vaspitača da svoj rad prilagode novim teorijama motivacije i učenja, optimalnim potrebama, kognitivnim stilovima i zahtjevima djece. Budući da se metodičke discipline na Studijskom programu za predškolsko vaspitanje izučavaju u završnoj – trećoj godini osnovnih studija, radi dobijanja jasnije slike o zastupljenosti metodičkog obrazovanja budućih vaspitača uradili smo preciznu analizu Nastavnog plana po tom pitanju.

Dakle, kad je u pitanju Studijski program za predškolsko vaspitanje, koji je akreditovan po Bolonjskom sistemu studiranja kao primijenjeni studijski program analizom Nastavnog plana utvrđeno je da studenti ovog studijskog programa metodičku praksu stiču iz sljedećih nastavnih predmeta:

- Metodika razvoja govora,
- Metodika početnog opismenjavanja,
- Metodika usvajanja početnih matematičkih pojmova I,
- Metodika usvajanja početnih matematičkih pojmova II,
- Metodika upoznavanja prirode,
- Metodika upoznavanja društva,
- Metodika likovne kulture,

- Metodika muzičke kulture i
- Metodika fizičkog vaspitanja.

Navedeni nastavni predmeti izučavaju se u petom i šestom semestru osnovnih studija. Ako uzmemo u obzir da studenti tokom osnovnih studija slušaju ukupno 38 nastavnih predmeta, od čega 36 obaveznih i 2 izborna, a da od tog broja ukupno 9 nastavnih predmeta je posvećeno metodičkoj praksi u okviru koje se studenti osposobljavaju za rad s djecom iz različitih vaspitno-obrazovnih područja. Međutim, kako didaktika prethodi metodikama i budući da se bavi najbitnijim pitanjima vaspitno-obrazovnog procesa i nastave u cjelini, sa svim svojim specifičnostima, onda bi je, u globalnom obrazovanju studenata po pitanju metodičkog osposobljavanja, mogli svrstati na stranu nastavnih predmeta koji se bave metodičkom edukacijom vaspitača. Ali je u ovom radu zbog svoje specifičnosti posmatramo samostalno u odnosu na ostale dvije grupe izdvojenih predmeta (metodike i ostale predmete).

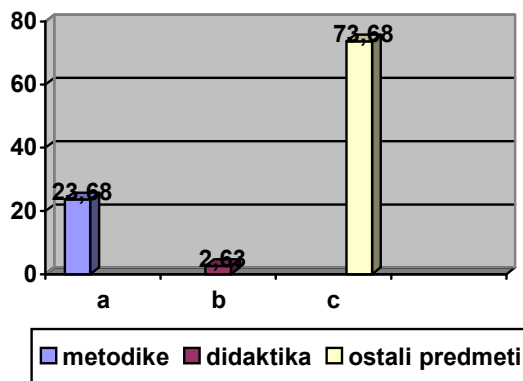
Procentualno izražen odnos nastavnih predmeta u Nastavnom planu Studijskog programa za predškolsko vaspitanje iz oblasti metodika iznosio bi 23,68% u odnosu na didaktiku s obrazovnom tehnologijom kojoj pripada 2,63% i ostalu grupu nastavnih predmeta koji procentualno zauzimaju 73,68% Nastavnog plana, što je prikazano u Tabeli 1. i na Histogramu 1.

*Zastupljenost analiziranih grupa predmeta u
Nastavnom planu za predškolsko vaspitanje*

Tabela 1.

Grupa nastavnih predmeta	Ukupan broj predmeta	Procenat
a) Metodike	9	23,68
b) Didaktika	1	2,63
c) Ostali predmeti	28	73,68

Histogram 1.

Dakle, na osnovu dobijene slike zastupljenosti analiziranih grupa predmeta u Nastavnom planu možemo zaključiti da se približno četvrtina (23,68%) nastavnih predmeta iz Nastavnog plana za predškolsko vaspitanje bavi metodičkom praksom studenata ili uključujući didaktiku nešto više od četvrtine (26,31%) nastavnih predmeta je posvećeno metodičkom obrazovanju studenata, što je u skladu sa realnim potrebama kvalitetnog metodičkog osposobljavanja budućih vaspitača.

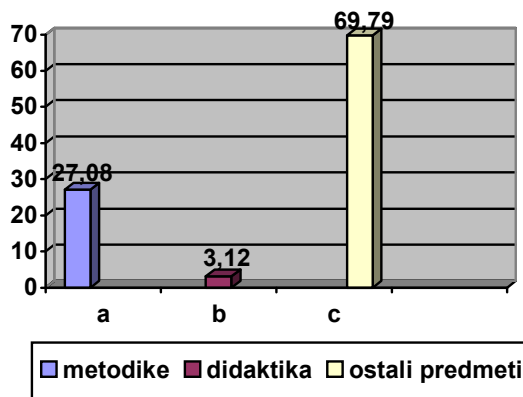
Ako analiziramo broj časova teorijskih i praktičnih predavanja kojim su zastupljene metodike u odnosu na ostale grupe predmeta dobićemo sljedeće podatke prikazane u Tabeli 2. i na Histogramu 2.

Zastupljenost ukupnog broja časova teorijskih i praktičnih predavanja analiziranih grupa predmeta u Nastavnom planu za predškolsko vaspitanje

Tabela 2.

Grupa nastavnih predmeta		Ukupan broj časova teorijskih predavanja	Procenat
a)	Metodike	26	27,08
b)	Didaktika	3	3,12
c)	Ostali predmeti	67	69,79

Histogram 2.

Ukupan broj časova teorijskih i praktičnih predavanja iz grupe nastavnih predmeta koji se bave metodikom iznosi 26 što predstavlja 27,08% u odnosu na ostale predmete, dok didaktici s obrazovnom tehnologijom pripadaju 3 časa ili 3,12%, a svim ostalim nastavnim predmetima 67 časova ili 69,79% ukupnog broja časova predavanja u Nastavnom planu. Možemo primijetiti da je procentualna zastupljenosti metodika po pitanju ukupnog broja časova teorijskih i praktičnih predavanja (27,08%) veća u odnosu na procentualnu zastupljenosti metodičkih predmeta (Histogram 1. – 23,68%).

Analogno prethodnoj analizi, ako bi u ovom odnosu srodno problematici izučavanja zajedno posmatrali metodike i didaktiku onda bi mogli zaključiti da njihov zbir od 29 časova teorijskih i praktičnih predavanja čini približno trećinu (30,2%) ukupnog broja časova predavanja u Nastavnom planu što ponovo ukazuje na činjenicu da je dovoljno pažnje posvećeno metodičkom obrazovanju vaspitača.

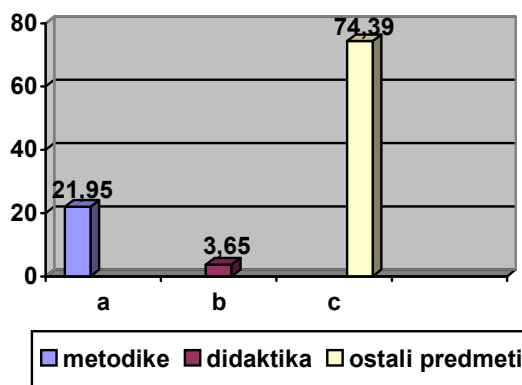
Ukoliko želimo odvojeno da posmatramo odnos teorijskih predavanja između izdvojenih predmetnih grupa dobićemo sljedeću sliku prikazanu u Tabeli 3. i na Histogramu 3.

Zastupljenost ukupnog broja časova teorijskih predavanja analiziranih grupa predmeta u Nastavnom planu za predškolsko vaspitanje

Tabela 3.

Grupa nastavnih predmeta		Ukupan broj časova teorijskih predavanja	Procenat
a)	Metodike	18	21,95
b)	Didaktika	3	3,65
c)	Ostali predmeti	61	74,39

Histogram 3.

Grupa nastavnih predmeta iz metodike zastupljena je sa ukupno 18 časova teorijskih predavanja ili 21,95%, dok je didaktika zastupljena sa 3 časa ili 3,65% i ostali nastavni predmeti sa 61 čas ili 74,39% ukupnog broja časova teorijskih predavanja. Ovdje se može utvrditi da je procentualna zastupljenost časova teorijskih predavanja u Nastavnom planu povećana u grupi ostalih nastavnih predmeta (74,39%) gledano u odnosu na prethodnu analizu ukupnog broja časova teorijskih i praktičnih predavanja gdje je ona kod iste ove grupe iznosila 69,79%, dok se taj odnos smanjio sa 27,08 na 21,95% kod grupe nastavnih predmeta koji se bave metodikom, a procenat zastupljenosti didaktike

se neznatno povećao sa 3,12% na 3,65% što navodi na zaključak da je akcenat na teorijska predavanja dat u grupi ostalih nastavnih predmeta. Međutim, ako bi i u ovom slučaju shodno sličnosti problematike proučavanja zajedno posmatrali ukupan broj zastupljenosti časova teorijskih predavanja svih metodika i didaktike onda bi on iznosio 21 što predstavlja približno četvrtinu (25,6%) ukupnog broja časova teorijskih predavanja zastupljenih u Nastavnom planu za predškolsko vaspitanje, što ponovo približno odgovara procentu zastupljenosti broja nastavnih predmeta metodike i didaktike zajedno u odnosu na grupu ostalih nastavnih predmeta (Histogram 1.).

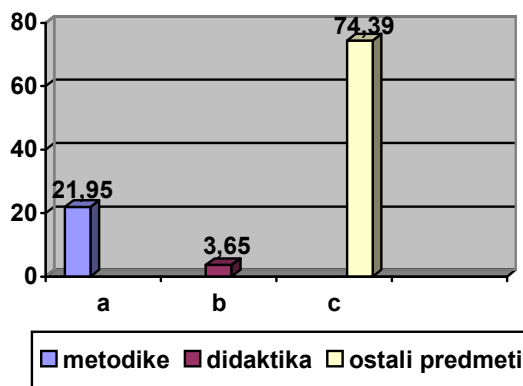
Analogno prethodnom primjeru ako sada analiziramo zastupljenost časova praktičnih predavanja između tri odvojene grupe predmeta dobićemo sljedeći odnos prikazan u Tabeli 4. i na Histogramu 4.

Zastupljenost ukupnog broja časova praktičnih predavanja analiziranih grupa predmeta u Nastavnom planu za predškolsko vaspitanje

Tabela 4.

Grupa nastavnih predmeta		Ukupan broj časova praktičnih predavanja	Procenat
a)	Metodike	8	57,14
b)	Didaktika	0	0
c)	Ostali predmeti	6	42,85

Histogram 4.

U ovom slučaju primjećujemo potpuno drugačiji odnos, naime grupa nastavnih predmeta iz metodike zastupljena je sa ukupno 8 časova praktičnih predavanja što čini 57,14% ukupne zastupljenosti praktičnih predavanja u Nastavnom planu, dok su ostali nastavni predmeti zastupljeni sa svega 6 časova praktičnih predavanja ili 42,85% ukupnog broja ovih časova u Nastavnom planu za predškolsko vaspitanje. Ovdje primjećujemo da didaktika nema planiranih

časova praktičnih predavanja. Ako uzmemo u obzir odnos broja nastavnih predmeta i njihovog fonda časova praktičnih predavanja između analiziranih grupa predmeta možemo konstatovati da je 9 nastavnih predmeta ili 10 zajedno sa didaktikom, ako je shodno sličnosti problematike proučavanja zajedno posmatramo sa metodikama, zastupljeno sa 57,14% u odnosu na ostalih 28 predmeta koji su zastupljeni sa ukupno 42,85% praktičnih predavanja.

Dakle, pouzdano možemo zaključiti da su časovi praktičnih predavanja zastupljeniji kod metodika nego kod ostalih nastavnih predmeta što je dobro jer se praktična obuka studenata upravo odvija iz oblasti metodika.

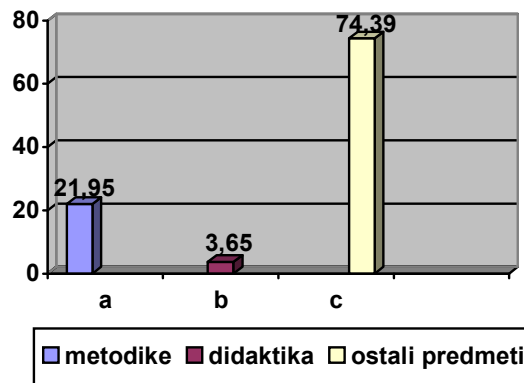
Analizom zastupljenosti časova vježbi studenata po istom kriterijumu iz već izdvojenih predmetnih grupa dobićemo potpuniju sliku zastupljenosti metodičke prakse u Nastavnom planu za predškolsko vaspitanje, čiji rezultati su prikazani u Tabeli 5. i na Histogramu 5.

Zastupljenost ukupnog broja časova vježbi analiziranih grupa predmeta u Nastavnom planu za predškolsko vaspitanje

Tabela 5.

Grupa nastavnih predmeta		Ukupan broj časova vježbi	Procenat
a)	Metodike	17	36,95
b)	Didaktika	2	4,34
c)	Ostali predmeti	27	58,69

Histogram 5.

Na osnovu dobijenih rezultata analize zastupljenosti časova vježbi po izdvojenim grupama predmeta možemo konstatovati da su metodike zastupljene sa ukupno 17 časova ili 36,95%, dok je didaktika zastupljena sa 2 časa ili 4,34%, a svi ostali nastavni predmeti zastupljeni su sa ukupno 27 časova ili 58,69% ukupnog broja časova vježbi u Nastavnom planu za predškolsko vaspitanje. Ako uzmemo u obzir proporcionalnost broja nastavnih predmeta i

broja planiranih časova vježbi u ovim izdvojenim grupama predmeta onda možemo istaći da su grupa nastavnih predmeta iz oblasti metodike (9 predmeta) sa planiranih 17 časova vježbi i didaktika (1 predmet) sa 2 časa vježbi zastupljenije u odnosu na brojniju grupu ostalih predmeta (28 predmeta) sa planiranih 27 časova vježbi. Ako još sumarno posmatramo časove vježbi iz metodika i didaktike, jer su po prirodi srodne discipline, možemo sa sigurnošću zaključiti da se u Nastavnom planu za predškolsko vaspitanje po Bolonjskom sistemu studiranja poklanja izuzetna pažnja metodičkom osposobljavanju studenata.

Zaključna razmatranja

U radu smo na osnovu analize Nastavnog plana za predškolsko vaspitanje utvrdili broj nastavnih predmeta i fond njihovih časova koji su posvećeni metodičkom osposobljavanju studenata. Rezultati analize Nastavnog plana za predškolsko vaspitanje po Bolonjskom sistemu studiranja su prikazani tabelarno i na histogramu i pokazuju da je:

1. Približno četvrtina nastavnih predmeta planirana za metodičko osposobljavanje studenata.
2. Približno trećina ukupnog broja časova teorijskih i praktičnih predavanja posvećeno metodičkom obrazovanju i osposobljavanju studenata.
3. Procentualna zastupljenosti časova teorijskih predavanja približno odgovara procentualnoj zastupljenosti nastavnih disciplina koje se bave metodičkom edukacijom studenata.
4. Procentualna zastupljenost časova praktičnih predavanja iz oblasti metodika mnogo veća nego kod svih ostalih nastavnih predmeta zajedno što govori da je akcenat u praktičnom osposobljavanju studenata stavljen na metodike.
5. Broj časova vježbi iz oblasti metodika značajan faktor metodičke obuke budućih vaspitača.

Na osnovu dobijenih rezultata smatramo da je metodičkom obrazovanju i praktičnom osposobljavanju vaspitača po Bolonjskom sistemu studiranja posvećeno dosta pažnje i da će to imati pozitivan efekat u kvalitetu rada budućih vaspitača u vaspitno-obrazovnom procesu.

L i t e r a t u r a

- Bandur, V., Potkonjak, N. (1999), *Metodologija pedagogije*, Beograd: Savez pedagoških društava Jugoslavije.
- Laketa N., Vasiljević, D. (2006), *Osnove didaktike*, Užice: Učiteljski fakultet.
- Matić, R. (1990), *Igre i aktivnosti dece*, Beograd: Nova prosveta.
- Milijević, S. (2005), *Istraživanja u metodici nastave – osnov usavršavanja nastavnika*, u: Inovacije u univerzitetskoj nastavi, Banja Luka: Filozofski fakultet.
- Nastavni plan osnovnih studija za predškolsko vaspitanje

- Smiljković, S., Milinković, M. (2008), *Metodika nastave srpskog jezika i književnosti*, Vranje: Učiteljski fakultet u Vranju i Učiteljski fakultet u Užicu.
- Vigotski, L. (2005), *Dečja mašta i stvaralaštvo*, Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva.
- Vilotijević, M. (2000), *Didaktika, didaktičke teorije i teorije učenja*, II dio, Beograd: Naučna knjiga i Učiteljski fakultet u Beogradu.